

riška Straža, zagrebški Obzor, splitska Novo doba in Jadran, v inozemstvu Prager Presse — strokovna poročila v raznih revijah so sledila pozneje. Uredništvo je od strani geografov in prijateljev geografije prejelo mnogo pritrjevalnih dopisov, npr. od profesorja F. Seidla v Novem mestu, profesorjev J. Cvijića in N. Košanina iz Beograda ter generala St. Boškovića, načelnika Vojnega geografskega inštituta, ki je takoj odredil zameno topografskih zemljevidov 1:100.000 za Geografski vestnik. Kot naročniki so se poleg domačih geografov prijaviли npr. prof. Juras iz Splita in prof. J. Krčmar s Pomorske vojne akademije v Dubrovniku in kar pet oficirjev Vojnega geografskega inštituta v Beogradu. Izmed navdušenih prijateljev geografije bi navedel še ravnatelja J. Trošta iz Ribnice in župnika A. Mrkuna, poleg mnogih drugih. Posebno nas je razveselilo pismo trgovca I. Cibilića iz Aleksandrije v Egiptu, ki se je prijavil ne le kot naročnik Vestnika, temveč tudi kot dosmrtni član Geografskega društva. Iz Gradca se je prijavil docent M. Sidarišch, ki je bil doma iz Brežic, a je, žal, umrl že leta 1926. Pomembno je bilo, da smo Vestnik takoj začeli razmenjavati s podobnimi publikacijami doma in v tujini, tako da smo konec drugega letnika že lahko navedli nad 30 uglednih društev in ustanov, ki so nam pošiljale svoje publikacije. Z njimi in z darovi članov Geografskega društva in naročnikov Vestnika se je tudi začela oblikovati društvena knjižnica. Vzporedno z njo je rastla tudi knjižnica Geografskega inštituta, poznejšega Geografskega oddelka Filozofske fakultete ljubljanske univerze, skupaj pa tvorita danes neprecenljivo zbirko domače in tuje geografske literature.

Tako je torej nastal in se skozi prve težave prebijal in prebil Geografski vestnik. Okoli njega so se sčasoma zbrali vsi slovenski geografi, sodelovali pa so v njem kot »časopisu za geografijo in sorodne vede«: tudi geologi, geofiziki, meteorologi, jamoslovci, botaniki, zgodovinarji, etnologi, antropologi, sociologi in drugi. Pod dolgoletnim uredništvom akademika profesorja Antona Melika, za njim pa uredniškega odbora z glavnim urednikom akademikom profesorjem Svetozarjem Plešičem se je Geografski vestnik razvil v tehno vodilno revijo, ki si je priborila ugleden položaj v naši znanstveni publicistiki, obenem pa tudi priznanje v svetu.

Glavne značilnosti petdesetletnega razvoja Geografskega vestnika

Dr. Svetozar Plešič

Kakor je razvidno iz zgornjega spominskega zapisa dr. V. Bohinca, so se ustanovitelji Geografskega vestnika pred 50 leti odločili, da namesto prvotno zamišljenega almanaha začno z izdajanjem geografskega časopisa, ki naj bi izhajal večkrat na leto in služil objavljanju krajših originalnih razprav slovenskih geografov, razen tega pa najrazličnejšim geografskim informacijam. Drugemu namenu naj bi služili predvsem rubriki »Geografske novice« in »Književnost«.

V skladu s tako zasnovano je prvi letnik Geografskega vestnika izšel v 2 zvezkih, z drugim letnikom pa je uredništvo prešlo k izdajanju v 4 letnih zvezkih. Toda skromne materialne razmere, v katerih se je zarodil novi časopis »za geografijo in sorodne vede«, so kmalu pokazale, da bodo s štirikratnim izidom na leto precejšnje težave. Že v II. letniku sta morali št. 2 in 3 iziti v skupnem zvezku, od III. letnika (1927) dalje pa je Geografski vestnik vse do danes izhajal v eni sami knjigi na leto. V naslovu je sicer tja do leta 1958 ostala poleg označbe števil letnika tudi dodatna označba »št. 1—4«, na platnici pa pripomba, da izhaja revija letno »v 4 zvezkih, ki se morejo začasno izdajati v eni knjigi«. Da so izdajatelji vsa dolga leta vztrajali pri tej formalni nedosednosti, je bil eden od vzrokov, ki danes zveni kar nekam banalno, v tem, da so si samo tako obdržali pravico do znižane poštnine. »plačane v gotovini«. Težave z rednim izhajanjem so bile tudi sicer tolikšne, da so nekajkrat, tudi še po vojni, prisilile izdajateljce celo k izdaji dvojnega letnika v eni sami knjigi.

Seveda je ta način izhajanja nehotе vplival tudi na vsebino. Tudi zaradi njega se je Geografski vestnik potem, ko je že pri III. letniku sodeloval v uredništvu prof. Melik, ki je med tem prevzel geografsko katedro na univerzi, s IV. letnikom pa je postal glavni urednik, vse bolj spreminjal iz »časopisa« v vsakoletni zbornik, kjer so čedalje bolj prevladovale dokaj obsežne razprave, bodisi z ožjega področja geografije (v smislu takrat prevladujoče orientacije največ iz geomorfologije, geografije naselij in prebivalstva ter drugih vej takratne »antropogeografije«) ali s področja sorodnih ved in mejnih področij z njimi. Tako je tedaj Geografski vestnik dajal možnost objavljanja tudi strokovnjakom številnih strok, ki svojih glasil še niso imele. Med dolgoletnimi takratnimi sodrudniki revije najdemo zato razen geografov tudi geologe (Rakovec), klimatologe-meteorologe (Seidl, Reva), botanike oziroma fitogeografe (Tomažič), antropologe (Skerlj), raziskovalce paleolitika (Brodar), zgodovinarje (Kos, Zwitter, Blaznik) in druge. Značilno je, da se je že v IV. letniku (1928) rubrika »Geografske novice« v skladu s težnjo po njeni razširitvi in poglobitvi preimenovala v »Obzornik« in da se je leta 1958 pojavila še nova rubrika »Solska geografija«. Hkrati sta za to rubriko in za rubriko »Književnost« prevzela odgovornost pomožna urednika. Vse to ob materialnih možnostih, ki niso bile bistveno ugodnejše kot v ustanovitveni fazi. Šlo je le z neprivačnim vsakoletnim moledovanjem za podporo pri Prosvetnem ministstvu, Banski upravi in Mestni občini ljubljanski. Celotno razpošiljanje revije naročnikom kakor tudi zamenjalnih zavodov, katerih število je že takrat naraslo nad 100, smo opravljali društvenih odborniki sami. O avtorskih in uredniških honorarjih ni bilo govora, nezadostnost materialnih pogojev pa se je še posebno kazala v šibkem obsegu in kakovosti ilustrativnega gradiva.

Kot že zgoraj rečeno, je Geografski vestnik v okupacijskih letih umolknil. Zato pa je leta 1945 med prvimi pogumno krenil, čeprav v starem okviru, na novo pot v smislu besed, ki jih je v takratnem letniku v svojem programatičnem članku »Druga svetovna vojna in mi geografi« (na str. 115) napisal pokojni prof. Melik: »Naše leto 1945, leto zmage narodnoosvobodilne borbe, smemo upravičeno primerjati z ruskim letom 1917; prej ali slej se bo tudi pri nas učinkovito uveljavilo načrtno gospodarjenje in geografija bo imela hvaležno nalogo, da pri tem sama aktivno sodeluje s proučevanji, z nasveti in z dejansko pomočjo svojih spoznanj. Geografija je aktualna veda, če smemo uporabiti ta nemara nekoliko banalni izraz; ko proučuje relief, prirodne osnove za gospodarsko izrabo, klimatske pogoje in sploh možnosti, ki jih je narava nudila človeku za gospodarjenje, mora nujno s temi pogoji primerjati dejansko stanje gospodarske izrabe, obstoječe gospodarsko in naselbinskogeografsko stanje, s tem pa se že postavlja kritika in se ustvarja osnova za načrtno gospodarsko preurejanje. Geografiji je po notranjih funkcijskih pogojih stroke odmerjen celo prav znaten delež pri tem. Prevzemamo ga s svežo podjetnostjo, z vročo željo po uveljavljanju doseženih izkušenj in spoznanj, pa po novih proučevanjih, novih prizadevanjih«.

V okviru tako zastavljenih nalog in ciljev ter spričo očitnih potreb nove družbene stvarnosti, je povojni Geografski vestnik skušal opravljati in razširiti svojo dosedanjo funkcijo. Toda marsikaj se je tudi zanj spremenilo. Materialni pogoji za njegov obstoj so se sicer izboljšali, niso pa mogli čez noč postati idealni. Dejstvo, da je z letnikom 1948/49 prevzela založništvo revije Državna založba Slovenije in ga imela v rokah do leta 1960, je reviji skoraj bolj škodilo kakor koristilo: ni ji namreč pomagalo med širši krog bralcev, kakor smo pričakovali, temveč je pot do njih še zavrla in zapletlo. V razliko s predvojnimi časom je razen tega marsikatera »sorodna veda« dobila svoje glasilo in ji Geografski vestnik ni bil več potreben kot zatočišče. Zato pa je krepko narasla mlajša, povojna generacija geografov, ki je našla pot vanj z rezultati svojega dela na področju vseh, tudi čisto na novo zastavljenih vej geografskega proučevanja, ki so se razmahnile v razširjenem organizacijskem okviru slovenske geografske znanosti, o katerem smo poročali ob petdesetletnici Geografskega društva Slovenije. Vse to je otežilo in zapletlo uredniško delo, zato se je osnoval širši uredniški odbor pod vodstvom prof. A. Melika

in s pomožnim urednikom za rubriki »Obzornik« in »Književnost«. Z letom 1960 je prevzel vodstvo uredniškega odbora prof. dr. S. Plešič, z letom 1973 pa prof. I. Vrišer. Ker so se med tem odprle nove možnosti za objavo rezultatov geografskega dela, saj so med tem začele izhajati pri novem Inštitutu za geografijo SAZU obsežnejše geografske razprave, ki so dotlej lahko našle pot samo v Geografski vestnik, v okviru »Del SAZU« in »Geografskega zbornika«, je uredništvo skušalo Geografskemu vestniku znova dati bolj revialni značaj. Ta revialni značaj, ki ga je doslej slabilo izhajanje v obliki letnega zbornika, ki je zmanjševalo aktualnost sprotih informacij v »Obzornika«, še posebno za šolske namene, pa je bil po drugi strani oslavljen s tem, da je v skladu z željami bralcev informacijsko in pedagoško vzgojne naloge dotedanjih rubrik »Obzornik« in »Šolska geografija« z uspehom prevzel leta 1954 osnovani Geografski obzornik, »časopis za geografsko vzgojo in izobrazbo«, ki izhaja večkrat na leto. S tem v soglasju se je v Geografskem vestniku dotedanja rubrika »Obzornik« ne samo preimenovala v »Razgled«, temveč je tudi svojo vsebino preusmerila v poročila iz znanstveno-raziskovalne sfere, predvsem tudi v razglabljanja o teoretskih in metodoloških vprašanjih geografije.

S tako strukturo je Geografski vestnik s svojim 47. letnikom uspešno doživel petdesetletnico svojega obstoja. Ni dvoma, da je s tem kljub vsem težavam dokazal svojo življenjsko moč in upravičenost svojega obstoja. Skrb nas vseh naj bo, da mu jih ohranimo tudi v prihodnje, seveda tako, da ga kot doslej prilagajamo novemu času in novim potrebam.